

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG CHU VĂN AN
🌸🌸🌸

BÀI DỰ THI

*HỘI THI TÌM HIỂU GIÁ TRỊ,
VĂN HÓA LỊCH SỬ ĐỒNG NAI
NĂM 2012*

MỤC LỤC

NỘI DUNG	TRANG
Thông tin cá nhân.....	3
Lý do chọn đề tài.....	4
Nội dung đề tài.....	5
Cảm nghĩ.....	16
Ý kiến, kiến nghị.....	16
Khó khăn - Thuận lợi	17

THÔNG TIN CÁ NHÂN

Họ và tên: Đoàn Thị Phương Thảo.

Ngày sinh: 15-01-1995

Giới tính: Nữ

Địa chỉ: K3/13- Tân Mỹ- Bửu Hòa- Biên Hòa- Đồng Nai

Điện thoại: 01264686801

Đối tượng: Học sinh THPT

Lớp: 12A1

Đơn vị: Trường THPT CHU VĂN AN

LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI:

Xã hội ngày càng phát triển, thế hệ trẻ hôm nay được tiếp xúc với nền văn minh của nhân loại. Chúng ta rất dễ dàng biết ai đã đoạt vương miện hoa hậu thế giới năm nay, cầu thủ nào được bình bầu suất sắc nhất hay những tin tức nóng hổi về sự kiện chính trị thế giới. Tuổi trẻ hôm nay rất thông minh nhanh nhẹn với cái mới. Các bạn sử dụng điện thoại di động, internet rất sành điệu.....

Tuy nhiên, liệu bao nhiêu người trong số chúng ta am tường về lịch sử dân tộc chỉ nói ngây như tại mảnh đất Biên Hòa, nơi chúng ta sinh ra và lớn lên có rất nhiều di tích như: Văn miếu Trấn Biên, Tượng Đài Kỷ Niệm, Thành Cổ Biên Hòa chùa Long Thiên, chùa Đại Giác.... Nhưng có mấy ai thấu hiểu về cội nguồn những di tích thắng cảnh ấy. Bác hồ đã từng nói ‘ dân ta phải biết sử ta’. Chưa hiểu cặn kẽ được lịch sử của quê hương dân tộc thật là điều đáng trách. Chúng ta giật mình ngẫm nghĩ liệu có xứng đáng là người con đất Việt.

Ý thức được điều đó, hôm nay tôi quyết định chọn đề tài này để một phần giúp tôi và các bạn trẻ hiểu rõ hơn về mảnh đất nơi mình đã chôn nhau cắt rốn, một phần muốn tôn vinh lên những trang sử vẻ vang và những người anh hùng của dân tộc.

NỘI DUNG ĐỀ TÀI:

Ai đã từng đến quê hương tôi, làm sao có thể quên câu ca dao ngọt ngào gợi thương gợi nhớ về một vùng đất Đồng Nai thơ mộng:

“Nhà bè nước chảy chia hai

Ai về Gia Định, Đồng Nai thì về

Đồng Nai có con sông hiền hòa, êm đềm trôi đi, tưới mát cho vùng bуй Tân Triều, bao bọc lấy những xóm làng tạo nên cuộc sống trù phú và đã trở thành niềm ao ước của biết bao cô con gái ngày xưa:

“Đồng Nai gọi trắng như cò

Trốn cha, trốn mẹ, xuống đò theo anh” ...

Đâu chỉ có vẻ đẹp của thiên nhiên, mảnh đất Đồng Nai còn có bề dày văn hóa, lịch sử là niềm tự hào cho những ai được sinh ra và lớn lên trên mảnh đất này.

Hơn ba trăm năm qua của vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai so với lịch sử 4000 năm dựng nước và giữ nước của dân tộc ta là một quãng thời gian không dài, nhưng đó là lịch sử 300 năm của biết bao sự hy sinh của nhiều thế hệ người Việt Nam không ngừng lao động, xây dựng và chiến đấu cực kỳ gian khổ, ác liệt để giữ gìn và giành lại mảnh đất quê hương mà bao lần bọn phong kiến, thực dân, đế quốc đã xâm lược, giày xéo.

Sách “Đại Nam nhất thống chí” còn ghi chép lại những nét đẹp văn hóa của vùng đất và con người Biên Hòa – Đồng Nai: “Đất đai màu mỡ, sinh sống dễ dàng...kẻ sĩ chăm học, dân sinh siêng canh cửi... Việc vui mừng thì mừng nhau, việc tang thì viếng nhau, dân tình trung hậu...” sống giản dị, thủy chung, nghĩa tình.

Năm 1998; nhân dịp kỷ niệm 300 năm hình thành và phát triển vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai; đồng chí Phan Văn Khải (thủ tướng chính phủ lâm thời) đã có thư gửi đến Đảng bộ và nhân dân tỉnh Đồng Nai: “...Thay mặt Chính phủ, tôi nhiệt liệt biểu dương những thành tựu mà Đảng bộ và nhân dân Đồng Nai đã giành được trong những năm qua...” (trích dẫn).

Nhìn lại quá trình hình thành và phát triển được như ngày hôm nay, tôi chợt nghĩ về một người; người đã có công “*khai sơn phá thạch*” ra vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai; đó là **Thượng Đẳng thần Nguyễn Hữu Cảnh**.

Ông tên thật là Nguyễn Hữu Thành, húy Cảnh (Kính), sanh năm Canh Dần tại xã Chương Tín, huyện Phong Lộc, tỉnh Quảng Bình. Ông là con thứ ba của Chiêu Vũ hầu Nguyễn Hữu Dật, quê ở Gia Miêu, huyện Tống Sơn, tỉnh Thanh Hóa.

Là một trong những tướng tài của nhà Nguyễn, Nguyễn Hữu Cảnh được chúa Nguyễn Phúc Chu tin dùng. Đầu năm Nhâm Thân (1692), ông được cử lãnh đạo binh

lính biên cương. Sau đó được thăng chức từ Thống binh lên Chương cơ, trấn thủ Bình Khương (nay là huyện Ninh Hòa, tỉnh Khánh Hòa).

Tháng 2 năm Mậu Dần 1698, theo lệnh chúa Nguyễn Phúc Chu vào kinh lược xứ Đàng Trong, đoàn thuyền chiến do Lê Thành Hầu Nguyễn Hữu Cảnh chỉ huy đã cập bờ sông Đồng Nai. Ông đặt đại bản doanh tại Cù lao Phố, nơi đầu tiên thực hiện kế sách “*định vùng – an dân*” với hai chủ trương quan trọng là: Khai hoang mở cõi và ổn định, dàn xếp biên cương.

Về kinh tế, ông qui tụ dân cư thành từng nhóm, cùng quân binh phá rừng rậm, khai hoang mở đất trồng trọt. Đồng thời ông kêu gọi vận động nhân dân từ miền ngũ Quảng vào vùng đất mới chung tay xây dựng. Từ một miền hoang vu, cha ông ta đã lao động cần cù, đấu tranh với thiên nhiên, biến vùng đất lịch sử này từ phú thu hút nhân dân khắp nơi tụ hội, vì vậy dân cư Đồng Nai – Gia Định nhanh chóng tăng lên đến 4 vạn hộ theo sự phát triển kinh tế - xã hội ở vùng đất mới.

Về phương diện hành chính, ông chọn đất Đồng Nai lập ra phủ Gia Định, gồm huyện Phước Long đặt ra dinh trấn Biên; huyện Tân Bình đặt dinh Phiên Trấn. Huyện Phước Long chính là vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai ngày nay. Ông lập làng xã, khóm ấp, lập dinh sở dinh, định mức thuế. Bên cạnh đó, ông còn chủ trương mở rộng, phát triển giao lưu thương mại để Cù Lao Phố thêm sầm uất và đã trở thành thương cảng lớn vào bậc nhất bấy giờ ở xứ Đàng Trong.

Với hai chủ trương nói trên, Lê Thành Hầu đã tạo lập được một thiếc chế quản lý hành chính phục vụ cho công cuộc xây dựng, phát triển kinh tế xã hội ở vùng đất mới.

Ông mãi xứng đáng là bậc “*khai sơn phá thạch*”, chính thức đưa vùng đất trù phú Đồng Nai về với lãnh thổ Đại Việt.

Sau đó, với tài thao lược, lòng nhân ái, tinh thần đoàn kết các dân tộc, ông tiếp tục lãnh đạo công cuộc khẩn hoang, khai mở vùng châu thổ sông Cửu long, giữ gìn vững chắc biên cương, bờ cõi Đại Việt ở phương Nam Tổ Quốc.

Tiếc thay! Ngày 9 tháng 5 năm Canh Thìn 1700, giữa lúc đang dồn tâm trí, công sức phát triển vùng đất mới Lễ Thành Hầu lâm bạo bệnh, qua đời tại Rạch Gầm (ngã ba Tiền Giang). Theo đường sông, linh cữu của ông đình cữu tại Cù Lao Phố ngày 15 tháng 5 để nhân dân đến chiêm bái, tiếc thương tiễn đưa ông về an táng tại quê hương Quảng Bình.

Đề ghi công đức to lớn của Đức ông Nguyễn Hữu Cảnh, chúa Nguyễn Phúc Chu truy tặng tước hiệu: Hiệp Tán công thân Đặc Tấn Chương Dinh Tráng Hoàn Hầu, thụy là Trung Cẩn, rước vào Hữu Tùng Tự, nơi thờ các bậc khai quốc công thần triều Nguyễn. Đời Minh Mạng, ông được gia phong Khai Quốc công thân Tráng Võ Tướng Quân Vĩnh An Hầu. Năm 1852, vua Tự Đức ban sắc phong tặng Thượng Đẳng thần.

Thôn Bình Hoà (Cù Lao Phố) nơi cách đó hai năm, ông đặt đại bản doanh cho công cuộc khai phá phương nam, được nhân dân địa phương kính yêu đội tên thành Bình Kính; đình Bình Hoà được đổi tên thành đình Bình Kính để tỏ lòng tri ân bậc

hiền tài, người đặt nền móng đầu tiên xác lập chủ quyền của dân tộc và mở mang vùng đất này ngày càng trù phú, xinh tươi.

Đình Nguyễn Hữu Cảnh tọa lạc bên tả ngạn sông Đồng Nai, xưa kia thuộc ấp Bình Kính, thôn Bình Hoàn, tổng Trấn Biên, nay là ấp Nhị Hòa, xã Hiệp Hòa, thành phố Biên Hòa, được xếp hạng là di tích lịch sử cấp quốc gia năm 1991.

Nguyên thủy của di tích là đình thờ thành hoàng bốn cảnh của người dân làng Bình Kính. Ban đầu, ngôi đền nhỏ, được làm từ vách ván, mái lợp ngói âm dương. Sử sách có ghi chép về di tích với tên gọi là đền Lễ Công như sau: "... ở phía Nam Cù lao Phố, thôn Bình Hoàn, huyện Phước Chính, thờ khai quốc công thần Tráng hoàn hầu Nguyễn Hữu Kính (Cảnh). Đền trông ra sông Phước Giang, lấy đá ngầm làm thủy thành, dưới có cá chép lạ, lớn 6,7 thước, cứ đêm khuya tĩnh mịch, thường hướng vào đền, quẫy nhảy dưới sông bơi lội ngược xuôi, như hình múa lạy. Sau qua loạn Tây Sơn, hương tàn khói lạnh. Đến đời trung hưng, cấp cho 10 người từ phu, hàng năm cho tiền công tế vào mùa xuân, cầu đảo thường linh ứng; năm Tự Đức thứ tư, quan

tĩnh tâm rằng đền lâu ngày mục nát, lại bị nước xói, phụng mệnh cấp cho 400 quan tiền giao dân sở tại mua vật liệu, dựng lại đền ở sau cách 10 trượng...”. Tư liệu cho thấy, thời bấy giờ đền Lễ Công có một vị trí quan trọng trong đời sống tinh thần của người dân Biên Hòa – Đồng Nai.

Kiến trúc ban đầu của đền không còn lưu giữ được do sự hủy hoại của tự nhiên. Năm 1851, đền được xây lại và cách vị trí cũ khoảng 400 mét. Theo tư liệu ghi chép lại thì ngôi đình đã trải qua đến 3 lần trùng tu. Đó là những lần vào các thời gian:

- Lần thứ nhất vào ngày 18 tháng 12 năm 1923.
- Lần thứ hai vào những ngày tháng 12 năm 1960.
- Và lần cuối cùng cho đến hiện nay là vào ngày 15 tháng 12 năm 1998, nhân dịp chào mừng Biên Hòa Đồng Nai 300 năm.

Di tích trải qua nhiều lần trùng tu, kiến trúc hiện tồn theo dạng chữ Đinh “J”. Từ ngoài vào theo lối chính có ba cửa. Hai bên cửa có khắc chìm hàng chữ Hán với nội dung nói về đền thờ Bình Kính, công lao của Nguyễn Hữu Cảnh với vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai.

Chánh điện hình vuông, tường gạch, nền lát gạch tàu, mái lợp ngói. Hàng cột hành lang mặt trước đắp trang trí hình ảnh những con rồng cuộn, đôi châu với nhau. Nội điện có ba hàng cột gỗ lớn treo những liễn đối và các hoành phi, bao lam gỗ được chạm trổ tinh tế các đề tài dân gian. Các hoành phi thể hiện dưới dạng đại tự chữ Hán, liễn đối được trang trí hoa văn sơn son thếp vàng.

Đôi tượng thờ chính là Thượng đẳng thần Nguyễn Hữu Cảnh. Gian giữa chánh điện thờ thần, hai bên thờ tả ban, hữu ban liệt vị. Một góc bên bàn thờ có tủ kiếng giữ bộ áo mũ tương truyền là của Đức Ông Nguyễn Hữu Cảnh thuở sinh thời. Điểm nổi bật trong nghệ thuật điêu khắc kiến trúc từ chất liệu gỗ là các bàn hương án trong chánh điện. Các hương án được chạm khắc nhiều đề tài như rồng châu, linh thú, muông thú, hoa lá...rất tinh tế, sắc sảo làm tăng thêm tính chất nghệ thuật được bảo tồn của ngôi đình làng. Phía sau chánh điện là khu nhà khách, nhà bếp và nhà kho.

Đền thờ Nguyễn Hữu Cảnh là một trong số ít những di tích ở Biên Hòa còn lưu giữ được sắc thân, trong đó ghi rõ tên họ, chức tước vinh hiển, thứ bậc Thượng đẳng thần của vua ban phong cho Nguyễn Hữu Cảnh. Hằng năm, tại đình tổ chức lễ hội vào ngày 16, 17 tháng 5 và ngày 11 tháng 11 (âm lịch) để tưởng nhớ công lao, đức trọng

của vị khai quốc công thần, có công lớn với cả xứ Nam Bộ. Di tích đình Bình Kính được xếp hạng cấp quốc gia theo quyết định số 457 – QĐ của Bộ Văn hóa Thông tin, Thể thao và Du lịch ngày 25 tháng 3 năm 1991.

Dưới đây là một số hình ảnh bên trong để chúng ta có thể biết thêm về ngôi đình chúng ta đang nói tới:

Đây là bộ đồ của Ông mà đình còn giữ được nguyên vẹn cho đến ngày nay và được bảo quản rất cẩn thận. Theo lời của người canh giữ ngôi đình thì bộ đồ nay được để trong lồng kiếng từ trước đến nay và ko dám lấy ra vì lo sợ bộ đồ sẽ bị hư hỏng.

Đây là Bác Sáu, người canh giữ ngôi đình.

Và đây là phía sau ngôi đình.

Ba trăm năm đã qua, vùng đất phương Nam, nơi ông khai mở đầu tiên, nay đã trở thành tỉnh Đồng Nai nằm trong khu vực trọng điểm kinh tế phía Nam; một tỉnh có tốc độ phát triển kinh tế khá nhanh, đang cùng cả nước ra sức xây dựng sự nghiệp công nghiệp hóa – hiện đại hóa vì “Dân giàu nước mạnh, xã hội công bằng – văn minh”.

CẢM NGHĨ

Tuy có rất nhiều di tích lịch sử nhưng tôi có cảm hứng nhiều nhất lại là đình thờ thượng đẳng thần Nguyễn Hữu Cảnh. Vì khi tìm hiểu rõ về Ông và tham quan khung cảnh của ngôi đình thì tôi đã có cảm giác rất tự hào và phấn khởi về bề dày lịch sử của dân tộc Việt và vì được sinh ra và lớn lên trên mảnh đất Đồng Nai, nơi được khai sơn phá thạch bởi vị anh hùng này nên cái cảm giác đó lại còn trên cả tự hào nữa, một cảm giác thật là khó tả. Cảm xúc đó dâng trào đến độ gặp ai tôi cũng muốn kể cho họ nghe về lịch sử của Ông và quá trình hình thành nên ngôi đình.

Mặt khác ngôi đình cũng rất đổi linh thiêng. Theo lời kể lại từ bà cô của Bà Hai người giữ khuôn viên của đền. Câu chuyện cách đây khoảng 100 năm, mỗi khi đêm đến thì người dân ở gần ngôi đình nghe tiếng lục lạp kêu và tiếng ngựa chạy xung quanh đình nhưng chỉ nghe mà không thấy, họ bảo rằng đó là tiếng của bầy ngựa của thần hầu Nguyễn Hữu Cảnh. Mặc dù còn nhiều câu chuyện khác về sự linh thiêng của ngôi đình này nhưng có lẽ tôi sẽ nhắc đến vào dịp khác. Cho đến nay, người dân vùng đất Đồng Nai này vẫn còn tin tưởng vào sự tín ngưỡng đó nên hằng năm vào ngày viếng đình thì người dân đến đây cúng viếng rất nhiều, lên đến hàng ngàn người.

Tôi xin chân thành cảm ơn cuộc thi, nhờ có cuộc thi mà tôi đã dành thời gian để tìm hiểu và từ đó tôi được mở mang thêm cho mình kiến thức về lịch sử, văn hóa của dân tộc. Đến giờ phút này thì tôi có thể tự tin và nói rằng tôi là người con của đất Việt vùng đất của những con người mang tầm vóc thời đại.

Ý KIẾN, KIẾN NGHỊ:

Nguyễn Hữu Cảnh là người đầu tiên đặt chân lên vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai này, nhờ ông mà bây giờ ta mới có được một Đồng Nai phồn thịnh, cuộc sống âm no hạnh phúc và phát triển về mọi mặt. Thế mà nơi để tưởng niệm người có thể được gọi là Tổ Tiên của mảnh đất này thì lại chỉ có khoảng 500m². Bất ngờ nhất là khi được phép vào trong tham quan ngôi đình thì điều đầu tiên ập vào mắt tôi là hình ảnh những con dơi bay đầy trên nóc đình và chúng kêu lên vì có người đến, bên trong đình thì đồ đạc để xếp chồng lên nhau rất bừa bộn, ngôi đình đầy bụi và mạng nhện, nơi bàn thờ của Thần Hầu Nguyễn Hữu Cảnh thì khi lại gần chúng tôi không dám thở mạnh vì sợ bụi sẽ bay lên khắp nơi, cảm tưởng chung là trông ngôi đình rất thiếu sự quan tâm chăm sóc của những người có trách nhiệm nơi đây. Những việc tưởng như nhỏ nhặt ấy vô tình đã làm mất đi vẻ tôn nghiêm của ngôi đình. Vì thế chúng ta cần phải quan tâm nhiều hơn về việc thường xuyên quét dọn, lau chùi, cần phải sắp xếp lại trật tự đồ đạc bên trong đình cho ngăn nắp để khi nhìn vào thì lòng tín ngưỡng của mọi người sẽ được dâng lên bởi sự tôn nghiêm của ngôi đình.

THUẬN LỢI

Đình thờ nằm cách nhà tôi chỉ có một cây cầu nên cũng tiện cho việc đi lại tham quan. Do thời buổi công nghệ hiện đại, và được những người giữ đình cung cấp thông tin nên việc khai thác và tìm hiểu cũng không khó khăn cho lắm. Tình cờ tôi gặp được một nhà báo với bút danh là Nguyễn Tân Triều, ông cũng đang đi thực tế để làm bài dự thi giống tôi nên chúng tôi đã nói chuyện với nhau và ông đã cho tôi biết một số thông tin về đình thờ.

KHÓ KHĂN

Vì đang học lớp 12 nên tôi rất hạn chế về thời gian nhưng phải đến đình lần thứ hai tôi mới gặp được bác bảo vệ đình để xin vào tham quan tìm hiểu bên trong. Tuy cuộc thi được phát động trước một tháng nhưng vì ở trường thường có các kì kiểm tra tập trung nên tôi thật sự chỉ có 2 ngày để làm bài dự thi này.

Nhưng cuối cùng tôi cũng đã hoàn thành được bài viết. Đó là tất cả tâm huyết của tôi về lịch sử dân tộc, niềm tự hào của quê hương đất nước.

Biên Hòa, ngày 10 tháng 11 năm 2012

NGƯỜI LÀM BÀI

ĐOÀN THỊ PHƯƠNG THẢO